

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr. F. J. J. Buijtenlijk, Dr. K. Dijk, Dr. V. Hepp en Dr. B. Wielenga

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's-Gravenhage; N. Baas, Amsterdam; Prof. Dr. H. Bavinck, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids, Mich., N.A.; Dr. Joh. C. Breen, Amsterdam; Prof. Dr. F. W. Groshede, Amsterdam; Dr. W. G. Harrenstein, Medan; Prof. Dr. T. Hoekstra, Kampen; Dr. G. Keizer, Tiel; Dr. B. A. Knoppers, Almelo; Dr. J. G. Kunst, Arnhem; Dr. H. W. Laman, Assen; Dr. C. Lindeboom, Amsterdam; Prof. Dr. S. O. Los, Voorburg; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; Dr. J. C. de Moor, Amsterdam; Prof. Dr. J. Ridderbos, Kampen; Dr. J. C. Rullmann, Utrecht; Dr. K. Schilder, Gorinchem; J. Schouten, Rotterdam; Dr. W. J. A. Schouten, Kampen; Dr. J. Thijis, Meppel; Dr. H. W. van der Vaart-Smit, 's-Graveland; Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Oostkapelle; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. J. D. Wielenga, Anna-Jacoba-Polder; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Dr. V. HEPP, Paul Krugerstraat 55, Watergraafsmeer.

Drukkers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goeë.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland f7.50 (voor Amerika 3 Dollars) per jaar.

Advertentie: 25 ct. per regel. Reclames: 75 ct. per regel.

INHOUD: Het doel der „jongeren“ II. — Uit de Schrift: Majesteit (Joh. 13:27b). — Kerkelijk Leven: Kerkelijk leven en Chr. vrijheid V. De aangewezen weg. — Zending en Evangelisatie: De noodtoestand van den Evangelisatiearbeid in Duitschland. — Literatuur en Kunst: Moderne letterkunde en Chr. opvoeding XVI. — Onderwijs en Opvoeding: De nood der rijpere jeugd II. — Aan een jongeren tijdgenoot III. — Uit de Buitenlandsche Kerken: De Reformatie op onze Synodes III. — Perschoon. — Boekbespreking. — Stemmen uit onze Kerken. — Kerknieuws.

HET DOEL DER „JONGEREN“.

II.

Merk op, dat bij elke reformatische beweging de onverstane meelopers, de dwaze vrienden, de valsche enthousiasten, voor den triomferenden gang der beweging de gevaarlijkste elementen zijn.

Het is het oude liedje, dat uw beste vrienden soms uw ergste vijanden zijn.

Een gelijkenis van dit verschijnsel, dat haast iets van een natuurwet heeft, vindt ge in de wereldactie der socialistischen, die het hevigst tegen de ontaarding der dweepzucht in eigen familiekring hebben te vechten.

En de werkelijkheid ziet ge in de groote reformatie der 16e eeuw, waar ten slotte niet de priesters met hun collectie marteluitgen, maar de drijverige Wederdoopers eenerzijds en de starre letterknechten anderzijds de stroompjes van het nieuwe leven in het zand hebben verstikt.

Een werkelijkheid ook nu, bij het schuchter opkomen van reformatisch leven in de kerken der reformatie.

In mijn vorig artikel heb ik, ongaarne, maar uit eerbijheid, den naam van Ds. Netelenbos genoemd. Het is uit de feiten duidelijk, dat zijn verkeerde ijver de zuivere ontwikkeling van het allerwege opbloeiend nieuw leven heerlijk heeft geschaad. Verschillende „jongeren“, die in hem den gewenschten reformatie huldigen, zijn met hem op een ander spoor geraakt, en in de geleerden van de massa zelf is het gevaar voor verwarring grooter dan ooit.

De nare waarheid is, dat Ds. Netelenbos, de vriend der „jongeren“, door zijn eigen beginsel verkeerd, in zeker opzicht een vijand der „jongeren“ is geworden.

Maar laat ons den toestand met strenge objectiviteit bezien, en erkennen, dat van de dreigende verwarring (die hier en daar al jammerlijke werkelijkheid is geworden) Ds. Netelenbos persoonlijk niet de eenige, en misschien niet eens de voornaamste, oorzaak is.

Ge moet hier onderscheiden tusschen een indirecte en directe werking, die van zijn publieke handeling is uitgegaan.

Ik bedoel dit.

Men heeft Ds. Netelenbos een „ketter“ genoemd, en de synode, die hem uit het ambt zette, heeft eigenlijk op deze kritiek het officiële zegel gezet. Niemand, die in de huishouding der gereformeerde kerk uit liefde meeleeft, en haar beginsel innerlijk aanvoelt, zal dit vonnis onrechtvaardig keuren.

De kerk moest veroordeelen, — niet verbanen wat de dood is voor haar leven zou vrijwillig sterven zijn. Voor den godsdienst is de leer, wat het lichaam is voor de ziel; voorwaarde en orgaan van levensopenbaring.

Maar nu is dit het droeve, dat sommigen (of velen?) meenen, dat met een rechterlijk vonnis en hevig krantartikel de kwestie-Netelenbos is afgedaan, of dat men verder slechts tot taak heeft verborgen Netelenbos te ontmaskeren en uit te leveren aan hetzelfde gericht.

In plaats van acht te geven op de waarheid, die er ligt in de oude spreuk, dat iedere „ketterij“ heenwijst naar een ziekte der „rechtzinnigheid“, heeft men de schuld van het kerkelijk kabaal puur en alleen gezocht bij de z.g. fantasten en waarhoofden. Men maakte geen ernst met de auto-

psychologische vraag, of misschien dit gebeuren niet verband hield met een algemeene krankheid in ons hedendaagsch godsdienstig leven.

Het moet gezegd, dat sommige bestrijders van Ds. Netelenbos door hun manier van slaan, en van hun later ageeren tegen z.g. verdachte elementen, bewezen hebben, dat hij niet geheel ten onrechte sprak van zeker formalisme en Farizeïsme, voortend als een kanker in ons kerkelijk leven, want onder Farizeïsme verstaan wij immers het verschijnsel, dat men wegens de geringste aantasting van de leer meer ontrust wordt, dan om een grovere infectie van het leven, dat men bij wan-toestanden in de kerk eerder de oorzaak zoekt in aanslagen van buiten, dan in ziekteklachten van binnen, en in het rust-gevoel der eigen volkomenheid persé veroordeelt wat „anders“ is. Zonder de mooi-gewasschen hand in eigen boezem te steken.

Moest niet „De Heraut“ dezer dagen waarschuwen tegen een opkomende neiging tot ketter-jacht, en, werkelijk, de heilige waakzaamheid ontarda in fanatisme, waar men in de geoorloofde nuanceringen van het gereformeerde beginsel ketterische afwijkingen ziet, en naar gedragingen, die tot den omtrek van het kerkelijk leven hooren en zuivere uitvalsels zijn v. de vrijheid van den christen-mensch (b.v. de verhouding tot de N. C. S. V.) de gereformeerden (de predikanten voorop) in zekere klassen van rechtzinnigheid indeelt, en naar deze klassen rekent bij benoeming en beroep! In zulk een sfeer gedijt het werk der reformatie niet.

Maar voor de juiste beoordeling van het doel der „jongeren“ is afbakening ook naar een andere zijde noodig.

Men heeft de „jonge stemmen, waarnaar wij luisteren willen“, ook verward met het gedruisch, dat gonst in een zeker kringetje van jeugdige broeders (en zusters!), die men niet ten onrechte de cultuurjongeren zou kunnen noemen. Talrijk zijn ze uit den aard niet, omdat de „cultuur“ onder de gereformeerden slechts langzaam haar slachtoffers maakt, maar ge komt ze toch hier en daar tegen, de intellectuelen, de kunstzinnigen, die den „nieuwen tijd“ uitbuiten voor een lichtelijk revolutionair getinte propaganda op het gebied van de moraal, die zoover mogelijk rekken de banden van „de christelijke vrijheid“, en in hun meerdere vatbaarheid voor de moderne beschaving een vrijbrief vinden om, waar zij willen, met de traditie der oude christelijke zeden te breken. Op hun eigen hantje, incidenteel, lossen zij o.a. op het probleem van de zondagsrust, het toneel, de verhouding van den christen tot de moderne kunst. Naar hun aanleg zijn ze antikerkerlijk (of althans onkerkerlijk), anti-leerstellig, anti-gereformeerd. Er is in hun beweging een fijne zinnelijkheid, die hen van de diepere geestelijkheid der religie vervreemdt. Zonder het zelf te beseffen, hebben ze hun hart weggegeven aan iets anders dan aan de bovennatuurlijke schatten, die ons gewaarborgd zijn in de gemeenschap met Jezus, en ongemerkt, maar zeker, lijden ze, in het winnen van de wereld der cultuur, schade aan hun ziel.

De „jongeren“ onder ons, die waarlijk op reformatie, of, wilt ge, op ontwikkeling van het gereformeerde leven bedacht zijn, hebben het recht tot deze cultuurjagers te zeggen: Gij zijt van ons niet!

De lezer dezer artikelen moet nu gevoelen, dat het onrechtvaardig is, de actie der „jongeren“, waarvoor in „De Reformatie“ het pleit gevoerd wordt, met de z.g. richting-Netelenbos, of ook met deze cultuurbeweging te vereenzelvigen.

Er is bij sommigen, die in het algemeen voor de actie van de „jongeren“ vreezen, een niet-te-loochenen neiging, om zich van hen te ontdoen met het breed gebaar en de groote fraze. Men lijmt eenvoudig op het vak, waarop men „jongeren“

leest, een etiket: Netelenbos, kerkelijk-bolsjewist, cultuurvergoder, — en de „gemeente“ schrikt er voor, alsof ze de doodskoppen op de fleschjes van een gifkast ziet.

Maar wij aarzelen niet (omdat wij weten), dat de beweging der „jongeren“ in haar kern en doel een waarlijk religieus gereformeerd verschijnsel is.

Wie van dit primordiale beginsel niet wil uitgaan, begrijpt de nieuwe actie nimmer. Hij vindt de ziel der „jongeren“ niet.

Uit het feit, dat de „jongeren“ grotendeels z.g. „intellectuelen“ zijn (zie de studentenwereld!), mag men hun beweging niet karakteriseeren als in wezen intellectueel.

De reformatie-actie schiet wortel in het hart, maar vindt haar organen en profeten in het intellect.

Voor reformatie is niet alleen noodig een godvruchtig kennen van de zonden, maar ook een verstandelijk zien van de problemen en de gaven van den tijd.

Bij iedereen nienwen aanloop tot hervorming schuiven als van zelf de „intellectuelen“ naar de spits.

Doch bij de echte reformatie-zoekers is het intellect geen fonds, maar wapen, geen doel maar instrument.

Het doel der „jongeren“ is niet verandering van leer, zelfs niet de uitbouw van belijdenis, herziening van de liturgie. Zij mikken niet op culturele verfraaiing van den eeredienst, noch op een aanpassing van het christendom aan den gemoderniseerden levensgroei.

Dit alles geldt den vorm, en de „jongere“ zoekt het leven zelf. Zijn aandrift tot hervorming komt voort uit den angst, dat de ware religie zelve in gevaar is in de leer en in de kerk. Wanneer hij pleit voor andere vormen, is het uit de vrees, dat in de oude vorm het leven is verstorven, of, wat hetzelfde zegt, dat men, in farizeeschen tranen, den vorm gelijkstelt met het wezen.

Of dan de beweging der „jongeren“ samenvalt met de „kritiek der ouderen“?

Ten deele, ja! Wij hebben immers voorop gesteld, dat men bij het woord „jongeren“ niet aan de letter hechten mocht, maar denken moest aan een geestesgesteldheid, die in dezen tijd vooral uit de ziel der jongere generatie in klachten en plannen zich manifesteert.

Wat de klacht, de kritiek, aangaat, klinkt de toon van deze twee geslachten soms merkwaardig eender.

Uit de baanbrekende, en voor de kennis van de beweging der „jongeren“ haast klassieke brochure van Ds. Aalders („De kritiek der jongeren“), zou ik heele bladzijden kunnen overschrijven, om de frappante samenstemming te bevestigen.

Al wat Aalders profeteerde tegen de verdorring en versteening eenerzijds, die naast de vervloeiing van het beginsellevens onzerzijds, in ons kerkelijk leven te betreuren valt, had ook door een man als wijlen Ds. Klaarhamer kunnen gesproken zijn.

Het gaat bij al wat ernstig reformatisch voelt, 't zij grijs of groen, om deze grondvraag: Hoe wordt het oude vuur vlamdend, hoe wordt de oude geest weer levend, in het verwijnend christendom?

Maar in tweeërlei opzicht is er tusschen de klagen-ouderen en kritiseerende „jongeren“ verschil.

Bij hun kritiek zoeken de „jongeren“ niet de eenige oorzaak der malaise in het feit, dat de vurige liefde van de reformeerende vaders in de hedendaagse kerk is verkoeld, maar ook daarin, dat de kerk verzuimde in haar levensstrijd genoegzaam rekening te houden met den veranderenden tijd, dat zij, in plaats van voort te bouwen op het oude fundament, en voort te varen in de oude lijn, krachtens den haar van God opgelegden reformatischen plicht, in eenzijdige handhaving van het veroverde terrein, en bewaring der gewonnen schatten, haar kracht zoekt.

Dit is de brief der „jongeren“, dat de kerk in zekere zelfvoldaanheid op het „kostelijk erfdeel“ turen bleef, zonder te zoeken naar de glorie van den nieuwen triomf.

Ja, werd de ziel der „jongeren“ niet herhaaldelijk noodeloos bedroefd, doordat men de wenschen en idealen, die uit hun kring konbaar bleken, als zondige veranderzucht, gemis aan eerbied voor de vaderen, gebrek aan gereformeerde beginselkracht, gevaarlijk intellektualisme, modernistische allures, of iets dergelijks, heeft gebrandmerkt?

Durft men ontkenen, dat bij een deel der leiders van ons kerkelijk leven de op zichzelf zoo nobele trouw aan het „beproofd beginsel“ ontastte in een behoudzucht, die het gevreesde verdoringsproces verhaasten moest?

B. W.

UIT DE SCHRIFT.

Majesteit.

Wat gij doet, doe het haastelijk.
Johannes 13:27b.

Altoos weer treft u in het lijden van uw Heiland dat bij wijlen doórbreken van den glans zijner Koninklijke Majesteit.

Zeker, — Jezus' lijden geeft over 't geheel niet dan diepe vernedering te aanschouwen. Wanneer het lijden van den ganschen tijd zijns levens op de aarde aan het einde overgaat in het groote lijden, en de weg steeds dieper de ellende en den dood indaalt, — dan wordt het ten slotte al smart en smaad, vloek en doem wat ge aan den Zoon des menschen ziet; — de ontzettende werkelijkheid van den toorn Gods tegen de zonde des ganschen menschelijken geslachts.

Maar zelfs dan zijn er oogenblikken, waarin de zon zegevierend door de zwarte wolken breekt en een wijle alles in helderen glans zet; oogenblikken, waarin de majestueuze schittering van Christus' Koningschap ons trijumfeerend voor oogen staat.

Zóó, — als in Gethsemané, voor de ontroerende zelfopenbaring van den Zoon Gods, de bende der vangeren rugwaarts ter aarde wankelt.

Zóó, — wanneer in de binnenkamer van Pilatus, zelfs de Romein ontzet is voor de stille majesteit van zijn gevangene.

En zóó hier, — als Jezus met koninklijk gebaar bewust en vrijwillig den man wegzendt, die Hem gaat overleveren ter dood.

Satans bedoeling om Jezus langs den weg van verraad in handen zijner vijanden te spelen, is nu achteraf wel duidelijk.

Wat hij met dat heimelijke en bedriegelijke beoogde was de slangenlist, Hem te overrompelen. Hij wilde Hem grijpen in eene ure, waarin Jezus het niet vermoedde, Hem lokken in een valstrik, om Hem dan onvrijwillig te doden.

Jezus moest gedood, — ja — maar niet als het Lam Gods, dat zich vrijwillig en bewust overgeeft, dat zelf gedood wil worden; doch gegrepen en terechtgesteld in eene ure, waarin Hij er niet op verdacht was, — bedriegelijk — 'snachts, — door verraad. Dan ware aan Gods recht, hetwelk eene bewuste, vrije overgave eischt, niet genoeg gedaan. Dan zou de hel hebben gelachen over deze list en Satan getrijumfeerd.

En ziet; — dien toelag verijdelt Jezus hier. Hij doorziet alles. Hij ziet het gespannen net. En Hij laat den verrader werken, — en Satan in hem — zóólang als Hij het wil.

En dan ontmaskert Hij Judas met de bete broods. Dan laat Hij Satan gevoelen, dat Hij alles begrijpt. En dan aanvaardt Hij vrijwillig het lijden. Dan zendt Hij zelf den verrader weg met dat koninklijke woord: „Wat gij doet, doe het haastelijk!“ Dan is Judas eigenlijk in dienst van Jezus. Dan sluipst hij niet weg als een verrader, maar hij wordt weggezonden als een knecht. Dan is het ook eigenlijk geen verraad meer, want Jezus gaat lijden uit vrije beweging.

„Wat gij doet, doe het“....

Dat is de Majesteit van den lijdenden Middelaar. En die Majesteit breekt, als een innerlijk vuur, telkens door.

Want als men Hem straks vangen wil, dan zal deze Koning eerst den lofzang zingen, en dan heengaan om zich te laten binden.

En als Hij hangen zal aan zijn kruis, dan zal Hij niet sterven, gelijk de moordenaars, tegen hun wil en wensch, maar als een Koning zal Hij het hoofd buigen en den geest geven.

„Wat gij doet, doe het“.... Dat is de majesteit van het vrijwillig lijden.

En Johannes, de evangelist, hij moge op het heengaan van den verrader laten volgen: „en het was nacht“, maar hij heeft wellicht ook aan deze Majesteit van Christus gedacht, toen hij schreef: „En wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd“.

Heeft deze Majesteit ook iets aan ons te zeggen?

Ja, dat heeft ze.

Er is voor elk kind van God een lijdensweg; elk discipel van Jezus heeft zijn uitgang te volbrengen. Voor den een is die weg zwaar en don-

ker, voor den ander liefelijker en lichter. Maar wie achter Christus aankomen, die hebben zich-zelfen te verloochenen en hun kruis op te nemen; en soms schijnen het wel de beste kinderen Gods te zijn, die het meest onder het lijden dezer wereld gebukt gaan. Buigen de zwaarst met vrucht behangen ranken niet het diepst naar beneden?

Wie zielsgemeenschap kreeg aan het Lam, dat ter slachting ging, die gaat het lijden dezes tegenwoordigen tijds dubbel gevoelen; als gevolg van zonde en schuld. Die gaat — de één meer, de ander minder — ervaren, dat er verdrukkingen zijn, door welke men ingaat. Die wordt gewaar, dat, ter heiliging van den geest, het vleesch vaak zoo pijnlijk moet gekruisigd, en dat hij moet uitgaan buiten de legerplaats, de smaadheid van Christus dragende.

Maar er moet ook, naar Gods wil, op dien weg iets worden gevonden van die Majesteit, waarmee Jezus zijn lijden droeg. Ook daarin hebt ge zijn voetstappen te drukken. Ook daarin heeft Hij u een exempel gegeven.

Het is niet genoeg, dat ge de beproeving maar aanvaardt, omdat er toch niet aan te veranderen is; het is zelfs niet genoeg, dat ge u het lijden desmoeds getroost om Gods wil, — neen — maar ge moet, wanneer smart en beproeving uw deel zijn, dat alles achter uw Jezus aandragen met iets van dien Koning die voor u uitgaat. Gods kinderen moesten ook in hun lijden uitkomen als koningen en koninginnen, die hoven dat lijden staan, die door de genade en de kracht van Christus over hun lijden heerschen en het dragen met opgericht hoofd.

O 't is zoo te verstaan dat ze klagen en soms mismoedig zijn, vooral als het lang tegen vleesch en bloed ingaat; maar eigenlijk — ook al hebben we een open oog voor het verstaanbare in hunne houding — eigenlijk is het hunner onwaardig. Want dat is het omgekeerde van wat Jezus deed; dat is een zich laten beheerschen door het lijden, terwijl ze met majesteit zich daarboven moesten zetten. Denk toch, als het leed tot u komt, dat de wereld erop let, of er nu onderscheid zal te zien zijn tusschen dien die God vreest en dien die Hem niet vreest.

Welke is die majesteit?

Ze is niet onaandoenlijkheid; geen trots en hooghartigheid. Ze is niet de majesteit van het marmereen beeld.

Maar de majesteit van Gods kind is, wat ze was bij Jezus.

Vrijwilligheid in het aannemen van wat God ons toezendt.

Eenswillendheid met den Heere.

Buigen onder Zijn bestel.

Billijken van Zijn besluit.

Uitstrekken der handen om ons door Hem te laten gorden.

Belijden: „Uw wil is altijd wijs en goed“.

Niet morrend, niet godwongen u bukken onder de smart, maar bereidwillig het ontvangen, wetend van Wien het u toekomt.

Wat gij te klagen hebt, klaag dat aan uw God, gelijk Jezus in Gethsemané; en dan kunt ge niet diep genoeg u buigen in het stof, roepend om licht en genade en kracht: Heere, uw wil geschiede; maar tegenover het lijden zult ge u oplichten en een koning zijn, met iets der majesteit van Jezus:

„Wat gij doet, doe het“....

v. A.

KERKELIJK LEVEN.

Kerkelijk Leven en Christelijke Vrijheid.

V.

Naast het recht van gravamina en de libertas prophetandi vond de handhaving der belijdenis bij de gereformeerden van ouds zekere begrenzing in de tolerantie. Die tolerantie toch hield rekening met de mogelijkheid dat iemand door gebrek aan inzicht, door invloeden van buiten of anderszins, bezwaren had tegen een of meer stukken der leer. Wanneer slechts de goede trouw van zulk een persoon vaststond en wanneer het niet de fundamentele stukken der waarheid raakte, werd hij in zijn afwijkende gevoelens met liefde godduld. Toen indertijd Coolhaes (ik ontleen deze mededeeling aan het reeds aangehaalde werk van Prof. Bouwman) voor de synode van 's-Gravenhage beled dat hij wel de gereformeerde belijdenis in al hare „puncten ende articulen“ voor goed en schriftmatig hield, maar dat zijns inziens de bewoordingen van Artikel 16 over de praedestinalie zoodanige reprobate leerden, als hij niet kon aanvaarden, werd besloten, hem als lidmaat te dragen, indien hij „bekende, dat alle degeene die saligh worden, niet door haar eygen verdienst, weerdicheyt ofte heilicheit, maar alleen uit louter genaden Gods die een goeden wille werckt in den uitvercoren, salich ende behouden werden; ende dat degeene die verloren gaan om haar eygen schuld verloren gaan, ende dat God geen oorsaeck daarvan is“. Indien hij dat bekende en voorts „stilzwijge ende niet en drijve ofte sustincere van de gemeene genade Gods voor alle ende iegelijke menschen gelijk in sijnen boeck Conciliatie....

geschied is“ zou hij als lidmaat der kerk kunnen gedragen worden. Als leeraar der kerk zou hij echter niet mogen worden geduld. Ongetwijfeld een typeerend voorbeeld van de juiste opvatting van tolerantie.

Ook in den lateren tijd hebben de gereformeerde kerken in ons vaderland blijk gegeven, dat zij, in de handhaving van de waarheid Gods, den weg van wijze bezadigdheid houden wilden. Toen enkele jaren terug nogal hoogstaand verschil van gevoelen rees over sommige punten als supra- en infralapsarianisme, rechtvaardiging van eeuwigheid, middellijke of onmiddellijke wedergeboorte, sprak in 1905 de synode van Utrecht uit dat men elkander ten opzichte van dergelijke intraconfessionele verschillen had te dragen en sindsdien is dan ook de vrede weergekeerd.

Zoo blijft er dus in den boezem der gereformeerde kerken voor de vrijheid van persoonlijke opvattingen nog ruimte genoeg over en is er waarlijk geen grond voor den suggestieven waan dien men zoo gaarne buiten onzen kring wekken wil, alsof onder ons de vrijheid van het persoonlijk geloofsleven opgeofferd zou worden aan bekrompen letterknechterij, kleingeestig spijkers-op-laag-water-zoeken of aan een soort van kabbalistische vereering van zekere geïkte termen. Het is den gereformeerden steeds om het hart van de belijdenis te doen geweest, om de levende kracht ervan.

Natuurlijk spreekt het vanzelf dat, wanneer iemand door publicaties in de pers, hetzij anderszins stelselmatig de grondslagen der confessie, zooals den zoendood van Christus, de rechtvaardiging door het geloof alleen, het goddelijk gezag der Heilige Schrift en dergelijke aanrandt, de kerk moet ingrijpen. Maar wie, om zulke oorzaken door haar tucht getroffen wordt, randt immers zelf de vrijheid der kerk aan, doordat hij eigen dwaalleer in de plaats schuift voor de schriftuurlijke waarheid, die alleen de consciëntien binden mag.

Evenwel, wanneer er zoo nu en dan onder ons stemmen opgaan, die klagen dat de persoonlijke vrijheid door ons kerkelijk leven wat al te zeer aan banden wordt gelegd, dan vindt deze klacht niet alleen haar grond in het hier boven besprokene. Er is een andere oorzaak die hier en daar veel meer aanstoot schijnt te geven dan de wel gematigde, maar toch zeer besliste handhaving der belijdenis en die is te zoeken in wat ik hier maar aanduiden zal als de kerkelijke orde.

Dat met het oog op een krachtig zich ontwikkelende kerkelijke gemeenschap zekere orde noodig is, is zóó evident dat ik hier geen woord verder over behoeft te zeggen. Niettemin waren onze gereformeerde kerken van meet af zóó doordrongen van het door Calvijn aangegeven beginsel: „alleen het Woord van God sovereen in zijn gemeente“, dat zij er nooit aan gedacht hebben een soort van wetboek op te stellen, dat tot in de kleinste finesses alles reglementeeren zou. De practijk der Roomsche kerk met haar tot in de geringste details uitgewerkt kanoniek recht, bleef in deze een maar al te afschrikwekkend voorbeeld.

Vandaar dan ook dat de Dordtsche vaderen zich bepaalden tot het opstellen van een kerkenordening waarin wel de beginselen en de hoofdlijnen van kerkregering zijn aangegeven, maar die de manier van toepassing dier beginselen geheel vrij laat.

Nu zijn er onder deze bepalingen al aanstonds verschillende die rechtstreeks rusten op de Schrift. Dat geen geïnstitueerde kerk denkbaar is zonder wettig geroepen opzieners en diakenen; dat de gemeente op den Dag des Heeren heeft saam te komen; dat in haar midden geregelde bediening moet zijn van Woord en Sacramenten, ziedaar beginselen waarvan elk gereformeerde aanstonds toegeeft dat zij aan de leden eener kerk met goddelijk gezag worden opgelegd.

Doch tot deze beginselen kan de kerkregering zich niet bepalen. Er zijn er ook die, rechtstreeks althans, niet uit de Schrift zijn af te leiden en die toch, naar het Woord dat alle dingen eerlijk en met orde geschieden moeten, onmisbaar zijn, hoewel zij niet als gegevens der bijzondere openbaring, doch veel meer als resultaten van ervaring en gezond verstand werden gevonden. Doch hierover in een volgend artikel.

T. FERWERDA.

De aangewezen weg.

Eerlijkheid gebiedt ons, waar wij de verdediging der classis Dordrecht in de zaak Vonckenberg in onze kolommen een plaats gaven, ook het verweer, dat Dr. Vonckenberg, in „De Standaard“ publiceerde hier op te nemen.

Daarin schrijft hij het volgende:

Een Classis, die tegen het krankegeschrijf ingaat! Wat zijn de Dordtsche broeders toch onrustig! Ik kan mij voorstellen, zij vinden het niet aangenaam, dat hun November-handeling zulk een slechte Pers heeft, zoowel in den kerkelijken kring als daarbuiten, terwijl de Kerken zelf, zooals mij dagelijks blijkt, al even weinig sympathie ervoor betoonen. Maar dat behoeft toch niet onrustig te maken. Hun handeling komt in den wettigen, kerkelijken weg voor de meerdere vergadering(en). Of is dat juist de oorzaak der gebelken onrust?

De Classe wachtte het oordeel der Synode kalm af. Dat maakt voor een Classis waardiger indruk